

ÚTMUTATÓ FELNŐTTCSERKÉSZET INDÍTÁSÁHOZ

Gondolatok és szempontok cserkészcsapatok számára

SZÉCHENYI

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

ÚTMUTATÓ FELNŐTTCSERKÉSZET INDÍTÁSÁHOZ

Gondolatok és szempontok cserkészcsapatok számára

A kiadvány az EFOP-1.12.1-17-2017-00009
Lépj át a határaidon! projekt keretében készült.

Összeállították a Magyar Cserkészszövetség
Felnőttcserkész Kabinetének tagjai:

ÍRTA:

Babos Gábor cst. (1507.)

KÖZREMŰKÖDÖTT:

Kristály Márton st. (304.)

Pólya Viktor cst. (47.)

Pótó Judit st. (673.)

Szilágyi-Kovács Kata (126.)

FÉNYKÉPEK:

Bodnár Patrícia (802.)

2020

TARTALOMJEGYZÉK

Előszó	5
Ki az a felnőttcserkész?	5
Mire jó nekünk, ha felnőttcserkészzeink is vannak?	7
Erkölcsei támogatás	7
Anyagi támogatás	7
Természetbeni támogatás	7
Munka	7
Utánpótlás	8
Mire jó mindez a felnőttcserkészeknek?	8
És a hátrányok?	8
Plusz munka	9
Beleszólásuk a csapat életébe	9
Viselkedési normák, csapatkultúra	9
Megbízhatóság?	10
Alapvető kérdések	10
Átmenet vagy visszatérés?	10
Külső kör vagy közösség?	12
Cserkészieség	13
Barna nyakkendő és az átvezető rítusok	14
Hogyan kezdjük neki?	15
Tevékenység jellege	16
Meghirdetés	16
A program, s ami utána jön	17
És jöjjön néhány működő példa	18
Hídverők és Pegazusok	18
VeterÁN	19
Parázs	19

Megmaradó kötelékek	20
Örökcserkészek, felnőttcserkészek és mestercserkészek	20
Vadonlakók	20
Tanösvény raj	21
Csapatokon átívelő volt-cserkész hittancsoport	22
Alumni és családos raj	22
Kapisztrán Alap	22
Családos Cserkészet	23
Miben lehetnek segítségünkre felnőttcserkészek?	23
Zárszó	24

ELŐSZÓ

– Felnőttek? Igen... Voltak sokan, akik egykor a mi csapatunkban cserkészkedtek... Egyesek elköltöztek, mások ma is itt laknak a településünkön, de nincs velük sok kapcsolatunk. Néha összefutunk az utcán, a boltban meg istentisztelet után –, mondhatod, mondhatjuk valószínűleg sokan.

Mi lenne, ha mégis lenne velük némi kapcsolat, esetleg nem is annyira laza? Sőt akár új felnőtteket is bevonhatunk a munkába. De miért? És legfőképpen – hogyan? Erről szól ez a kis kiadvány.

Az alábbiakban szeretnénk felvillantani néhány szempontot, amit érdemes megfontolni, ha már éppen megjelent az igény a csapaton belül arra, hogy *kezdjünk valamit a felnőttekkel*.

Az a célunk ezzel a kis útmutatóval, hogy a csapatok jelenlegi vezetőségének segítsünk végig gondolni a legfontosabb kérdéseket, megfogalmazni az igényeket és rávilágítsunk a buktatókra vagy éppen a sikerekre, amiket a felnőttcserkészlet hozhat a csapat életébe. A végén pedig mutatunk néhány gyakorlati példát, amivel a mozgalmon belül találkozunk az elmúlt időszakban. Inspirálódjatok, keressétek meg egymást, de legfőképpen, keressétek fel a felnőtt cserkészeiteket!

A cserkészletben a legtöbb felnőtt természetesen vezető, most viszont nem velük foglalkozunk (legalábbis nem a vezetői szerepükkel).

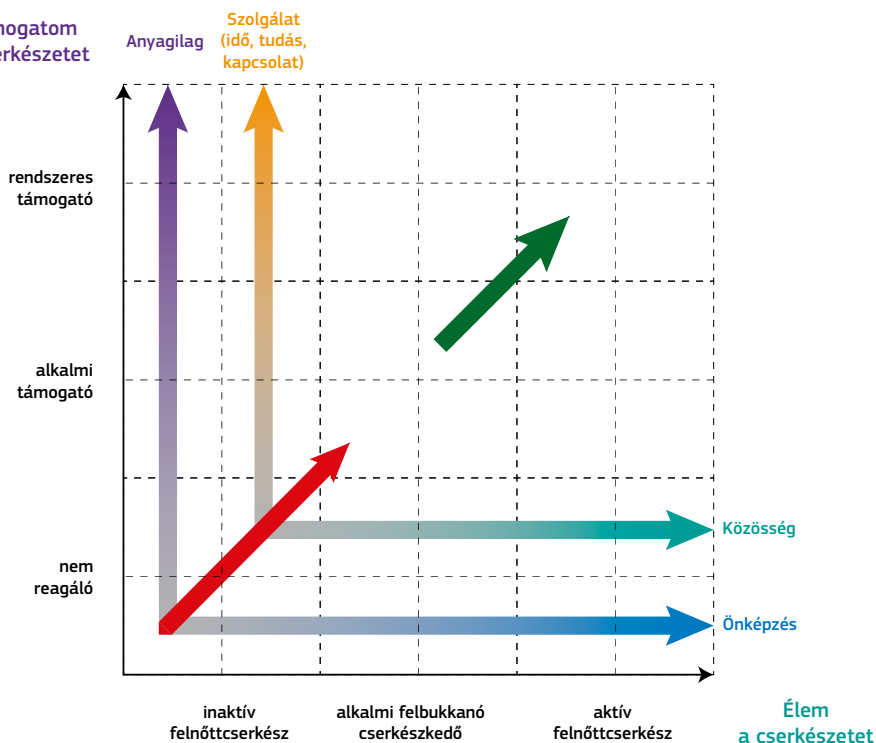
KI AZ A FELNŐTTCSERKÉSZ?

Miután az ember kinőtt a vándor korosztályból, három út állhat előtte:

1. Elhagyja a cserkészetet (természetesen ez bármelyik korosztályban megtörténhet).
 - a. alcsoportként ide sorolhatjuk azokat, akik egy idő után, különböző okok miatt szívesen visszatérnének – csak nem pontosan találják a helyüket. (Ideális esetben szépen lassan ők is átkerülnek a 3b) csoporthoz.
2. Valamilyen módon (továbbra is) segíti a cserkészetet. Így lehet például
 - a. mozgalmi vezető, elsősorban a csapatában,
 - b. szervezeti vezető a kerületében vagy szövetségi szinten, vagy
 - c. támogató felnőtt. Ez sok dolgot jelenthet, és nem is feltétlenül folytonos tevékenység.
3. Éli a cserkészetet
 - a. felnőttcserkészként, ami a vándor korosztály folytatása (cserkészközösség, pl. felnőtt-cserkész órs vagy raj; cserkészkeretek; rendszeres tevékenységek stb.), vagy
 - b. latinosan *alumnus* (többes számban *alumni*) lesz belőle, egyfajta „öregdiák”: tud a csapatáról, hébe-hóba eljár programokra, itt-ott talán segít egy kicsit, különösen ha megkéri stb.

A fenti pályák között természetesen van átjárás (az ember aktuális élethelyzetének megfelelően szinte csoportból bármelyikbe át lehet lépni), illetve egy időben át is fedhetik egymást, akik elhagyják a cserkészetet, egyszer azok is visszatérhetnek: a cserkészlet sokszínű.

Támogatom
a cserkészetet

Ez a négyzet a felnőttcserkészlet kétdimenziós megközelítése:

- ▶ a függőleges tengely azt mutatja, hogy felnőttcserkészünk milyen mértékben (és milyen formában: anyagilag vagy „természetben”, vagyis gyakorlati munkával, időráfordítással) támogatja a cserkészetet,
- ▶ a vízszintes tengely pedig azt, hogy mennyire éli azt (közösségi és egyéni formában).

Egy kis fantáziával minden négyzetbe elképzelhetünk egy-egy példát a bal alsó „tízévenemhallot-tunkról” cserkészőtől jobb felső sarokban lévő, a cserkészetet mindennaposan élő és a mozgalmat aktívan és rendszeresen támogató cserkésztestvéreinkig.

A felnőttcserkészettel foglalkozó kabinetben némi gondolkodás után arra jutottunk, hogy nagyjából a zöld nyíl az az irány, amelyre az erőfeszítéseket összpontosítanunk érdemes. Emellett abban bízunk, hogy ha sikerül a zöld nyíl mentén elmozdulást elérnünk, akkor a jó példa vonzereje talán a mozgalmatól (még) távol(abb) állókat is közeledésre vagy akár csatlakozásra indíthatja (piros nyíl). Hogy a szürke zónát mennyi idő és erőfeszítés árán lehet kimozdítani, azt nehéz megjósolni, de mindenképpen lebegjen célként előttünk a minőségi (felnőtt)cserkészlet. Ha ehhez tudunk közösséget, szórakozást és feladatokat biztosítani, nagyobb eséllyel mozgathatjuk meg őket is.

MIRE JÓ NEKÜNK, HA FELNŐTTCSERKÉSZEINK IS VANNAK?

Először is növekszik a csapat vagy a csapat körüli közösség. Valamiféle kapcsolatunk most is van a szülőkkal, a fenntartó(i)kkal, az iskolával, az egyházközséggel, ha azonban a csapat hajdani, immáron felnőtt cserkészei egy kicsit újra tagjaink lesznek, az nagyban segítheti a csapat beágyazódását, ismertségét és elismertségét. Nekik nem kell hosszasan magyarázni, hogy mi az a cserkészlet (és mi nem), és így egyfajta kapocs lehetnek a csapat és a minket körülvevő tágabb közösség között közvetítve jó hírlünket, értékeinket, és visszafelé is közvetítve a külvilág szempontjait.

Ha hajdani cserkészeink jól érezték magukat, akkor feltehetően hajlandóak ebben-abban segíteni a csapatot, hogy a mostaniaknak is legyenek olyan jó élményeik, mint nekik voltak. Ennek több formája lehet.

ERKÖLCSI TÁMOGATÁS

Kiállnak mellettünk, mások által is láthatóan részt vesznek a programjainkon, jó hírlünket viszik, ami sokak számára jó példát jelenthet (különösen ha mára a helyi közösségi elismert tagjai lettek). Bátorítanak bennünket, esetleg felhívják a figyelmünket néhány fontos szempontra, amikor egy-egy új kezdeményezést, ötletet szeretnénk életre hívni a csapaton belül. "Résen vannak", és szólnak, ha erkölcsileg vitatható eseményre figyelnek fel a csapaton belül. (Persze könnyű ezt túlzásba vinni, de erről majd később.)

ANYAGI TÁMOGATÁS

Ha van egy konkrét célunk, amihez pénzre van szükségünk, egykori cserkészeink valószínűleg könnyen meggyőzhetők hogy néhány ezer (esetleg tízezer) forinttal támogassák pl. az anyagi nehézségekkel küzdő cserkésztestvéreik táborozását vagy egy új sátor beszerzését. Egy jótékonsági eseményre is egyszerűbb tőlük kérni pl. tombolatárgyat, mint egy ismeretlen vállalkozótól.

TERMÉSZETBENI TÁMOGATÁS

Egyszerűen lehet, hogy olyan munkahelyük (esetleg saját vállalkozásuk) van, amely ingyen vagy legalábbis jelentősen a piaci ár alatt tud segíteni a csapatnak (pl. elfuvarozza a csapat felszerelését a nyári táborba meg vissza). Kiderülhet, hogy olyan szaktudással vagyunk körülvéve, ami a legváratlanabb pillanatokban segít ki egy-egy nehézségből (pl. pszichológusi tanács egy konfliktus kapcsán, autószerelő a rozoga csapathordárnak, stb.) Sőt akár állást kereső kószakat, vándorokat is össze tudunk kötni felnőttekkel, hátha szükségük van néhány megbízható beugrásra vagy tarthatunk velük közösen pályaaorientációs alkalmakat.

MUNKA

Tulajdonképpen ez is egyfajta természetbeni támogatás: minden cserkészcsapatban vannak kisebb-nagyobb háttértevékenységek, amelyek egy részére nem könnyű embert találni, mert senki nek sincs hozzá kedve vagy senki nem ért hozzá. Ezek általában nem igényelnek túl sok időt vagy különleges ismeretet, így akár gyermekek mellől is megoldhatók – ideális feladat már nem (annyira) aktív felnőttcserkészeknek.

Mi lehet ilyen munka? Lehet egyrészt olyan, ami semmiféle cserkész előéletet nem igényel: csapatraktár rendben tartása, felszerelés karbantartása, a csapat pénzügyeinek és egyéb adminisztratív ügyeinek nyilvántartása, pályázatírás, csapathonlap működtetése, cserkészek vagy felszerelés fuvarozása – határ a csillagos ég. Kis cserkészcsapatban azért, mert nincs, aki megcsinálja ezeket, nagy csapatban pedig azért, mert a sok ember sok munkával jár.

A fentiek mellett egy felnőttcserkész – valamennyi cserkészismerettel vagy -előélettel – „cserkész-szakmai” tevékenységekben is segíthet: elvállalhat egy állomást egy akadályversenyen, őrizheti a tábornak a portya alatt, vezethet kisebb-nagyobb programblokkokat, játékokat, tolmácsolhat külföldi utazásnál et caetera.

UTÁNPÓTLÁS

Egy újabb „haszon”, hogy a rendszeres cserkészmunka keretei közül „kirepülő”, házasodó felnőttcserkészek gyermekei természetes utánpótlásként is szolgálhatnak a csapatnak.

MIRE JÓ MINDEZ A FELNŐTTCSERKÉSZNEK?

És mit adhatunk mi, mostani vezetők, a felnőttcserkészeinknek? A megbecsülés és a hasznosság érzését, a múltbeli szép élmények felidézését („nosztalgia”), hasonló helyzetben levő társakat, illetve hosszabb távon akár egy közösséget is. Ez akár praktikus dolgokkal is kiegészülhet, pl. bizonyos eseményekre felajánlhatjuk a cserkészotthont vagy a csapat felszerelését. Erről az oldalról azonban részletesebben a felnőttcserkészeknek szóló útmutatóban írunk.

ÉS A HÁTRÁNYOK?

– Tényleg ilyen szép és egyszerű ez az egész? – tehetjük fel a kérdés. Tulajdonképpen igen, de azért nem árt egy kicsit árnyalni a képet: vannak hátrányok, sőt egy-két veszély is.

PLUSZ MUNKA

Egyrészt ebbe bizony munkát kell tenni, elsősorban az emberi kapcsolatokba. Egyetlen e-mail hatására aligha fognak visszatérni hajdani cserkészeink vagy szülők tömegestül jelentkezni, hogy felnőttcserkész fogadalmat tehessenek.

Ha komolyan gondoljuk, akkor *egyenként föl kell hívnunk őket*. Sőt ha nem laknak messze, akkor még jobb, ha meg is látogathatjuk őket. Napjaink elképesztően ingerdús (információzajos) világában, amikor óránként tucatnyi írott üzenetet kapunk az SMS-től kezdve az e-maileken át a legkülönbözőbb internetes platformokig, a *személyes* megszólítás és jelenlét fontosabb, mint valaha. Természetesen bízhatunk abban, hogy egy online megkeresésre is ugyanolyan lelkesedéssel fognak reagálni, de sajnos az a tapasztalatunk, hogy ez hiú ábránd.

Még ha optimistán bízunk is abban, hogy előbb-utóbb saját lábára áll csapatunk leendő felnőttcserkész őrsze vagy -raja, néhány programot biztosan meg kell szerveznünk nekik, ami szintén erőfeszítést kíván.

A közösségi erőfeszítéseken kívül valamennyi adminisztrációs teher is megjelenhet: ha a felnőttcserkészeink hivatalosan is a csapat részévé válnak (ami örömteli), akkor nyilván kell őket tartani, be kell őket vonni a csapat információáramlásába, vérkeringésébe, be kell szedni tőlük a tagdíjat. Mindezek nem mindig mennek olyan gördülékenyen, hiszen nem találkozunk velük hetente.

BELESZÓLÁSUK A CSAPAT ÉLETÉBE

Előfordulhat, hogy a felnőttek a kelleténél jobban szeretnék beszólni a csapat működésébe, különösen ha hajdani (magas szintű) vezetőkről van szó, akik éveken át megszokták, hogy szavuk van. (Ez különösen ott tud nehézség lenni, ahol már érdemi munkát nem végző idősebb vezetők nem akarnak hátrébb lépni, és beszólnak a csapat mindennapos működésébe – ez a kiadvány azonban nem róluk szól.)

Gondoljuk át, hogy milyen helyet szánunk nekik a csapatban, legyen-e feladatuk, szerepük, vagy egyszerűen örülünk, ha eljönnek. Gondolkodhatunk folyamatban is, határozzunk meg távlati célokat velük kapcsolatban, amit velük együtt alakíthatunk.

Ha hivatalosan is aktív tagjai lesznek a csapatnak, akkor a csapatparancsnok megválasztásában is részt vehetnek, hiszen az alapszabályunk szerint a felnőtt tag választó is. Bár nem valószínű, hogy érett embereknél ebből konfliktus legyen, de érdemes ennek a lehetőségét is mérlegelni, esetleg támogatói tagságban gondolkodni, bár ez egyelőre nem kiforrott struktúra a Magyar Cserkészszövetségben.

VISELKEDÉSI NORMÁK, CSAPATKULTÚRA

Egyszer volt, hol nem volt... Egy csapatban a fogadalomtételen megjelent néhány hajdani vezető kicsiny gyermekeivel. A kisgyerek pedig már csak olyan, hogy néha sírva fakad, esetleg össze-viszsa mászkál, ráadásul a legváratlanabb pillanatokban (mondjuk az imát záró síri csöndben) képes lenyűgöző kérdésekkel vagy megállapításokkal előrukkolni...

Ez édes vagy idegesítő? Részletesebben: az anyukának/apukának cuki vagy ciki, a csapat vezetőinek aranyos vagy dühítő, a fogadalmat tevő cserkészeknek...?

A csapatkultúra folyamatosan változik, s ha valaki évekkkel később jelenik meg egy csapatrendezvényen, akkor elképzelhető, hogy az másként néz ki, mint ahogy az „az ő idejében” volt (vagy legalábbis ahogy visszaemlékszik).

Egy másik csapatban annak idején a gyülekező nem vonatkozott minden vezetőre, hiszen aki éppen a programot készítette elő, az azzal volt elfoglalva, s nem ballagott ki az alakulótérre. Megjelent egy programon néhány felnőttcserkész, hajdani vezetők, akik ehhez voltak szokva, s nem mentek ki a gyülekezőre – jöllehet semmilyen egyéb hasznos elfoglaltságuk sem volt. Ez pedig „rossz vért szült”, akárcsak az, hogy az éjszakai programon teljesen nyilvánosan simogatták a telefonjukat...

Ha valaki felnőttkorában ismerkedik meg a cserkészettel, annak ez ismeretlen terep, ahol igencsak rászorul némi támogatásra. Érdemes elmondani nekik minden apró, triviálisnak tűnő részletet, szokást. Ők ezért roppant hálásak lesznek, könnyebben megtalálják majd a helyüket, ezzel pedig nektek is kevésebb fejfájást okoznak egy-egy program közben.

A fentiekre természetesen nincs univerzális iránymutatás, viszont fontos, hogy lehetőleg még a tevékenység *előtt* gondoljuk át ezeket a csapatvezetőséggel és a felnőttekkel közösen is. Jelszavaink valának: előzetes felkészülés, bátorság a kellemetlen kérdésekkel szemben, nyílt kommunikáció, minden érintett bevonása egy-egy döntés vagy kérdés megvitatása során, tapintat et caetera.

MEGBÍZHATÓSÁG?

Bár sok olyan feladat van, ami testhezálló, szakmailag és időben is tudnak segíteni, általában lelkesen el is vállalják, ha felkérjük őket, számítani kell rá, hogy a feladat elvégzése nem mindig történik meg. Nem mindig úgy és akkor, amikor szükségünk lenne rá.

Jó, ha tudjuk, hogy kire milyen feladatban, mikor számíthatunk, kire mit bízhatunk. Nagy valószínűséggel ez is csak tapasztalat útján derül majd ki. A jó hír, hogy nagy valószínűséggel a kiszámíthatatlanságukkal, felelőkenységükkel ők is tisztában vannak, ezért nem veszik zokon, ha időről időre rákérdeztek, hogy állnak a feladattal.

ALAPVETŐ KÉRDÉSEK

ÁTMENET VAGY VISSZATÉRÉS?

Felnőttcserkészre alapvetően három módon tehetünk szert:

- ▶ a vándor korosztályból vagy az aktív vezetésből kiöregedő emberek cserkészpályafutásuk szerves folytatásaként felnőttcserkészként élük tovább életüket,
- ▶ hajdani cserkészeink év(tized)ek után újra megjelennek, vagy
- ▶ eleve felnőttként csatlakoznak hozzánk emberek, gyakran szülők, akiket a cserkészgyerekeik „hoznak”.

S természetesen ezek ötvöződhetnek is, például a 2X éves csapatparancsnok a hároméves vezetői ciklus végén átadja a stafétát a következő parancsnoknak, barna nyakkendőt köt (lásd az erről szóló fejezetet), s a következő években kevésebb feladatot, kevésebb felelősséget vállalva marad a vezetésben. Később megházasodik, gyermekei születnek, így néhány évre teljesen kiesik a csapat életéből. Gyermekei cseperednek (esetleg lassan kiscserkész korúak lesznek), így egykori példaparancsnokunknak újfent több ideje lesz, és visszatér a csapathoz.

A szerves átmenetnek előnye, hogy nincs benne törés, semmit sem kell elmagyarázni a felnőttcserkésznek, hiszen nemrég még maga is része volt mindennek. Nehézsége lehet viszont, hogy meg kell találni az illető helyét, amihez alkalmasint némi alázatra lehet szükség...

Az olasz cserkészeknek van egy szép szertartásuk, a *partenza* (indulás, útra kelés). Amikor egy cserkész (ott 18 évesen) „pályájának” végére ér, akkor választási lehetőség elé kerül. Vagy vezetőként folytatja a munkát a csapatban, vagy „kirepül”. Ez utóbbi a *partenza*: összegyűlik az induló cserkész őrsé vagy raja és esetleg a csapat vezetői, az útra kelő pedig elmondja, mi mindent köszönhet a cserkészletnek, majd bensőségesen, ünnepélyesen búcsút vesz addigi csapatától, és elindul a „nagybetűs életbe”, hogy a cserkészletben tanultakat más közösségekben kamatoztassa a társadalom javára. A csapattal való kapcsolatának természetesen nem kell végképp megszakadnia, de ettől kezdve már más minőségben, felnőttként kötődik hozzájuk, és a csapatnak hivatalosan nem lesz tagja.

Egy-egy leköszönő vezető új szerepbe helyezkedésének jó átmenete lehet egy rövid (néhány hónapos vagy fél éves) *teljes* szünet. Ez alatt a csapat „begyakorolhatja”, hogyan megy az élet a régi csapat- vagy rajparancsnok nélkül, kialakulhatnak az új feladatvállalók szerepei, és elhihetik magukról, hogy ők is képesek ellátni a feladatokat. (Ezt a fejükkel szokták tudni, de lelkiileg is elhinni sokszor több időt és valódi megtapasztalást igényel.) A másik oldalon a leköszönt vezető is eltávolodhat kellően ahhoz, hogy a „napi taposómalmi reflexektől” megszabadulva kiderüljön, valójában mi is az, ami őt foglalkoztatja, hova állna be újra szívesen. Ez még akkor is jót tud tenni, ha amúgy az összes szereplő kiváló kapcsolatban van egymással és nagyszerű az együttműködés, sőt ekkor van lehetőség igazán megélni a „szünetből” fakadó összes ajándékot.

Ha valaki sok év után tér vissza, akkor előfordulhat, hogy sokat kell neki magyarázni, s a csapat és az ő oldaláról is több türelemre lesz szükség. A csapatban új szokások alakulhattak ki az eltelt idő alatt, és az is lehet, hogy egy-egy helyzetet máshogy kezelnek most, mint tíz évvel ezelőtt.

Jellemző ütközési felület lehet a fegyelem megfigyelhető jelei („mi jár” a csúnya beszédért, a késésért, mennyi idő alatt sikerül csendre inteni a gyerekeket, mennyire és pontosan milyen vezényszavakkal használja a csapat az alakit), de *mit-keresek-én-itt-érzést* okozhat a túl sok ismeretlen játék vagy népdal is. Ezek viszont amúgy apróságok; *ha sikerül előre röviden beszélgetni róluk, akkor lelkiileg is könnyebb fogadni és feldolgozni.*

A másik fontos kérdés, hogy pontosan mikor, hol és mennyire szeretnénk, ha a felnőttek részt vennének egy programon belül? Pl. beálljanak-e egy tömegjátékba? Vagy akkor nekik van párhuzamosan egy beszélgetés a jelenlegi parancsnokkal arról, hogy mi a helyzet a csapatban? Hova álljanak akkor, ha van egy rövid vezetői egyeztetés a program közben? *Erre jó megoldás lehet egy külön vezető, aki picit terelgeti őket, és megadja a szükséges információt és a pontos kéréseket: a biztonságos keretek megadása nekik is fontos.*

Aki felnőttként újonnan csatlakozik a mozgalomhoz, annak szintén sokat kell magyarázni, de ezt általában nem bánja, hiszen nincsenek korábbi tapasztalatai, amelyeket felül kellene írnia. A felnőttek bevonásának remek módja a felnőttképzés, amely több cserkészkerületben is zajlik. (A felnőttképzésről bővebb tájékoztatást a csapatmentorokról vagy a Kerületi Elnökségektől kérhetnek. Jelezték feléjük az igényt, ha tudtok érdeklődő felnőttekről, de megnézhetitek a [Felnőttképzési kézikönyvet](#) [a cserkész.hu Szersátor menüpontja alatt](#) inspiráció gyanánt.)

Aki már sok éve benne van a mozgalomban, annak meglepő lehet, hogy mennyire összetett világ a cserkészetünk: az újonnan belépő felnőttek gyakran csak kapkodják a fejüket, hogy mennyi módszer, eljárás, rövidítés és tudásanyag kerül eléjük. Ha egy kezdő felnőttcserkessel egy gyakorlott vezető kerül szembe, akkor ez utóbbinak bőven lesz módja gyakorolni a türelem erényét, amíg a számára teljesen magától értetődő dolgokat elmagyarázza. Mindazonáltal ez remek önképzési gyakorlat is: a teljesen naivnak ható kérdések nyomán számos olyan dolgot tudatosíthatunk és átgondolhatunk, amit évek vagy évtizedek óta rutinból végzünk, anélkül hogy a *miért*en vagy a *hogyan*on eltöprengtünk volna.

Az újonnan érkező felnőttek vagy vezetők (pl. csapatalapítók) lesznek (pályájuknak ezzel a részével ebben a kiadványban nem foglalkozunk), vagy a felnőttcserkészet alább tárgyalt valamelyik formájában lesznek velünk kapcsolatban.

KÜLSŐ KÖR VAGY KÖZÖSSÉG?

Úgy tűnik, felnőttcserkészek két módon tarthatnak a csapatunkhoz:

- ▶ egyfajta *külső kör* vagy *holdudvar* formájában: tudnak rólunk, ismernek minket, évente eljönnek egy-két programra (ha hívjuk őket), segítenek ebben-abbban (ha megkérjük őket), vagy
- ▶ *közösség* formájában: rendszeresen találkoznak, vannak programjaik, esetleg céljaik, szokásaik, szertartásaik.

A kettő között természetesen lehet átfedés.

Aktív csapatparancsnokként vagy ilyesmivel foglalkozó vezetőként valószínűleg csak az első változatot tudjuk megvalósítani: némi erőfeszítéssel ki tudunk alakítani egy laza hálózatot a csapat körül volt cserkészeinkből és családjukból. Ahhoz, hogy ebből valódi közösség legyen, közülük kell (legalább) egy ember, akinek szívügye, hogy összefogja őket.

Ha a csapatunknak valamilyen több évre vonatkozó elképzelése a fejlődéséről (pl. csapatstratégia), akkor célszerű abban is egy fejezetet vagy legalább néhány mondatot szánni a felnőttcserkészeknek: a fenti két forma közül melyiket szeretnénk megvalósulni látni – s miért pont azt?

CSEKÉSZIESSÉG

Mennyire cserkészek a felnőttcserkészek?

A kérdés szándékosan van furcsán megfogalmazva. Azt értjük alatta, hogy mennyire cserkészszerűek a felnőttcserkészek tevékenységei: felveszik-e a régi egyenruhájukat (már ha ki nem hízták őket, ami házassági fiataknál nem ritkaság), van-e zászlószertartás és ima a programok elején és végén, őrnek/rajnak hívják/tekintik magukat vagy egy baráti társaságnak, egyáltalán a csapat részének gondolják-e magukat vagy inkább kívül vannak, mennyire része az identitásuknak a cserkészlet, befogadnak-e maguk közé nem cserkészeket is és így tovább.

Például összeáll egy futókör rendszeres testmozgásra vágyó egykori cserkészekből: mennyire lesznek ők cserkészek?

A cserkészies keretek és külsőségek (illetve az ezekre való igény) szempontjából különbséget jelenthet a cserkészmuльти megléte vagy hiánya:

- ▶ aki gyermekkorában cserkészkedett, őrsi életet élt, sok-sok éven át maga is csatakiáltásokat és indulókat írt, nyakkendőgyűrűket és ruhafogasokat faragott, sátrát árkolt és latrinát ástott, azzal előfordulhat, hogy mindez felnőttként már nem hozza lázba, így inkább egy kevesebb cserkészkülsőséggel, „civilibb”, „felnöttesebb”(?) keretekkel bíró közösségben érzi jól magát;
- ▶ akinek viszont gyermekkorából kimaradt ez az élmény, azzal előfordul, hogy boldogan veti magát a cserkészlet megannyi – számára új és izgalmas – külsőségébe;
- ▶ de akár a fenti két pont ellenkezője is előfordulhat: akinek a vérévé váltak a cserkészlet keretei, annak hiányozhatnak, aki pedig még nem próbálta, annak furcsának, idegennek hathatnak, s talán nem is vágyik rájuk.

Tankönyvi válaszokat nyilván lehetne adni, de a fontos itt is inkább az, hogy legyen erről párbeszéd.

Egy közösség vagy több közösség?

Erre mondhatod, hogy örülnél, ha legalább egy lenne. A felnőttcserkészek azonban – amint ezt már korábban is érintettük – közel sem homogén társaság, és elég nagy különbségek lehetnek köztük. Egészen más világ például a húszas éveikben járó egyedülállók vagy frissen házasodottak, mint a negyvenes éveiket taposók. (S akkor még a többi korosztályról, nyugdíjasokról nem is beszéltünk.)

Egy másik különbség a házas vs. nem házas, illetve – még inkább – a gyermekes vs. (még) gyermektelen felnőttek. A cserkészetre fordított idő mennyiségében a vízválasztó egyrészt a munkába állás, másrészt az első (olykor a második) gyermek megszületése. Ez utóbbinál nem csak a szabadidő csökken le drasztikusan, de az ember érdeklődése is elfordul a cserkészettől (és minden egyébtől), és jó esetben egy ideig szinte kizárólag az utód(ok)ra irányul. Az ilyen szülők általában csak „fogyasztóként” tudnak egy közösség tagjai lenni (úgy viszont kifejezetten nagy szükségük van felnőtt társaságra), vagy még úgy sem – bár ismerünk cserkész „baba-mama klubot” is.

Ha egy felnőttcserkész őrben gyermekes és gyermektelen tagok egyaránt vannak, az általában azzal jár, hogy a gyermekteleneknek kell alkalmazkodniuk, ami feszültségeket szülhet. Nehezebb a kiválasztott programot lebonyolítani, hiszen a gyerekek megkövetelik a figyelmet, érdemes lehet őket is külön lefoglalni. Érzelmi nehézségek is megjelenhetnek kinek-kinek az aktuális (feldolgozatlan) fájdalomával kapcsolatban.

Amint ebben a füzetben semmire, a fentiekre sincs általános érvényű válasz, csupán az örök ajánlás: beszéljessünk ezekről a kérdésekről, gondolkodjunk róluk a csapaton belül és a felnőttcserkészekkel közösen egyaránt.

BARNA NYAKKENDŐ ÉS AZ ÁTVEZETŐ RÍTUSOK

A barna nyakkendő egyre elterjedtebb jele a felnőttcserkész korosztálynak, abban viszont nincs meg egyezés, hogyan „szokás” ezt megszerezni. Tudunk olyan változatról, ahol a nyakkendő a „visszavonult állapot” jele, és amelyik vezető ezt a lépést megteszi, az lecseréli a nyakkendőjét. Van, ahol a felnőttcserkész nyakkendőhöz a felnőtt fogadalom letétele társul, és ezt akár megelőzi (közösségen vagy egyénileg teljesített) próba.

Ugyanúgy, ahogy a felnőttcserkészek között nagy a korosztályi különbség, generációnként is mást gondolhatnak a barna nyakkendőről, mert az ő vezetőségük vagy aktív cserkészetiük idején mást hallottak-tanultak erről a kérdésről. A skála egyik szélén valószínűleg azok állnak, akik szerint "a cserkész-nyakkendő színe zöld", és szívük szerint csak a kiscserkészeknél fogadnak el eltérést. A mostani legfrissebb felnőttek számára pedig valószínűleg egészen elfogadott már, hogy a különböző korosztályoknak különböző nyakkendőszínük van, és a csapatukban bejáratott korosztályi próbák és fogadalmak fényében tartják természetesnek vagy nyögvenyelősnek a barna nyakkendőt, a (vele járó?) próbát vagy a fogadalmat. A kettő közt pedig sokféle vélekedés és a feljebb felsorolt összes változat megtalálható.

Mi a fontos ebből az aktív vezetőség számára? A felnőtt fogadalom és a hozzá kapcsolódó barna nyakkendő szép ünnepe lehet az elköteleződés (újra)megélésének, a helymegtalálásnak, vagy akár a csapat (vagy a kerület) befogadásának – még akkor is, ha ez új jelenség a felnőttcserkészek életében, mert eddig nem volt ilyen szokás. Fel lehet tehát vetni a lehetőséget. Ez olyan elem, amit a felnőttcserkészek kevésbé tudnak maguk számára megszervezni (mert az „ő idejükben” alighanem saját magára nemigen ügyelt a vezető, és főleg olyan ünnepet nem szervezett, ahol ő lett volna az ünnepelt) – éppen ezért ez a csapat részéről nagy ajándék lehet számukra. Fontos azonban a felajánlás, a választhatóság közvetítése, a koordináció, ugyanakkor a teljes felhatalmazás (a felkészülésben) – és ha van nyitottság, akkor egy szép, klasszikus szertartás megszervezése.

Kerületi szinten is van erre példa: a VI. kerületben a legutóbbi kerületi nagytáborban (KNT) tartottak felnőttcserkész-fogadalomtételt. Kb. fél évvel korábban meghirdették, lehetett jelentkezni, az előzetes felkészülés pedig főleg egyénileg zajlott, de volt hozzá közös sorvezető. Ez is lehet egy jó minta, de mivel KNT nincs olyan nagyon gyakran egy kerületben, lehet másik kerületi rendezvényt is keresni, vagy meg lehet valósítani a fogadalomtételt a csapattáborban is, akár a cserkész fogadalmi szertartással egybekötve.

A csapat vezetősége számára itt is a beszélgetés a kulcselem. Van-e igény a felnőttek részéről barna nyakkendőre? Van-e indíttatásuk felnőtt fogadalmat tenni? Hogyan készülneek szívesen? Egyénileg vagy néhány találkozással? Legyen-e próba-jellege vagy inkább ne?¹ Ha igen, milyen elemei legyenek? A válaszok csapatkultúrától, a felnőttek elfoglaltságától vagy akár személyes beállítódástól függően is eltérhetnek -- a lényeg, hogy legyen erről egy közös megegyezés.

HOGYAN KEZDJÜNK NEKI?

ÚGY DÖNTÜNK, NEKIÁLLUNK, ÖSSZETROMBITÁLJUK A HAJDANI „NAGY ÖREGKET”. MIT TEGYÜNK?

Bár kinevezett vezető erre a feladatkörre nem biztos, hogy szükséges, biztosan kell 1-2 olyan lelkes csapattag, akik szívesen felkeresik a felnőtteket, szót értenek velük és a kezdeti időszakban élő kapcsolatként funkcionálnak az aktív vezetők és a felnőttek között. Ők tudják megteremteni a teret és a lehetőséget a felnőttek számára, ők kezdik el a szervezést, tudnak híreket, üzeneteket, igényeket egyeztetni, összekötik a két csoportot, meghívják őket a programokra, stb. Ezek a szereplők időről időre változnak mind a régi tagok, mind a csapat oldaláról.

1 Jelenleg a Magyar Cserkészszövetségben nincs "kötelező érvényű" felnőtteknek szóló próbarendszer és próbaanyag. Létezik egy "Fogadalmunk egy életre szól!" c. kiadvány (2000.), ami egy példa, szempontrendszer erre. Vannak csapatok, ahol ezt használják, jelenleg mi inkább arra buzdítunk, hogy - ahogy cserkészként az őrsi életben - felnőttként is a közösségre helyezték a hangsúlyt, az önfejlesztésre felnőttként tágabbak a lehetőségek.

Ha csapatszinten még nem tudunk velük foglalkozni, akkor ajánlhatunk nekik kerületi vagy szövetségi feladatokat. Könnyen lehet, hogy a kerületben éppen keresnek szakvezetőt, vagy szervező-csapatot egy-egy programra. Országos szinten pedig sokszor van szükség olyan önkéntesekre, akik nagyobb volumenű háttérmunkákba be tudnak kapcsolódni; pl. online tartalmak böngészése, netalántán készítése, szakágak/munkacsoportok munkájába történő bekapcsolódás... Természetesen ez azon is múlik, hogy a visszacsatlakozó felnőtteket mi érdekli: közösséget keresnek, valamilyen nagyobb feladatot vállalnának, vagy egyszerűen szeretnének valami egyszerű módon segíteni, lehetőleg a háttérből... Először ezt érdemes felmérni, az viszont nagyon valószínű, hogy a csapat aktív vezetősége jobban tájékozott a jelenlegi lehetőségekről (a kerületben vagy az országban), mint a visszajövő régi cserkészek.

TEVÉKENYSÉG JELLEGE

Az első kérdés: mit szeretnének velük elérni? Vagy legalábbis mit szeretnének a programmal elérni? Ennek függvényében választhatjuk ki, hová hívjuk őket. Eljöhettek...

- ▶ ...egy (alkalmasint nélkülik is megvalósuló) programra, pl. csapatnapra, csapattáborban nyílt napra, valamilyen évfordulás vagy jubileumi ünnepségre. Ha így döntünk, alaposan gondoljuk át, hogy – szó szerint és átvitt értelemben is – hol legyen a felnőttcserkészeink helye. Mit csinálnának szívesen, kivel találkoznanának szívesen? Legyen a helyszínen egy felelősük, aki igény szerint segíti őket a programon egyfajta házigazdaként.
- ▶ ...egy kifejezetten nekik szóló programra, pl. „a '90-es évek cserkészeinek találkozója”. Ez könnyebb műfaj, hiszen egymás közt lesznek alkalmasint egy-két most is aktív vezető társaságában, így feltehetően könnyen találnak közös témát eleinte a hajdani közös emlékek mentén, később talán a jelenkori élethelyzetük körül is (ez nőknél tipikusan a család, férfiaknál a munka).

MEGHIRDETÉS

Először is be kell gyűjteni minél több telefonszámot, e-mail címet és más elérhetőséget. Néhány feltehetően már megvan a telefonunkban, tőlük indulva aztán lépésről lépésre elérhetünk másokat is. Jó trükk lehet akár az is, ha kihívást indítunk az elérhetőségek begyűjtésére. Készítsünk például csapat-családfát. Kinek ki volt az őrvezetője? Rajzoljuk fel. Ebből garantáltan előjönnek jó történetek, érdekes kapcsolódások – és természetesen egy rakás új elérhetőség. De felvehetjük velük a kapcsolatot egyéb ürüggyel is, klasszikusan ilyen lehet például a csapatjubileumokhoz kapcsolódó évkönyv, emlékkönyv készítése.

Van olyan vidéki csapat, amely a vándoroknak adott felnőttekkel foglalkozó feladatot, miszerint keressenek fel az aktuális tartózkodási helyükön (egyetem miatt ez sokszor nem a csapat székhelye, hanem pl. Budapest vagy egyéb egyetemi város) régi csapattagokat, lepják meg őket a munkahelyükön és készítsenek közös fotót. Ezt pedig dobják be a csapat Facebook csoportjába. Kedvesen bevono példát, ráadásul a vándorokat is leküzdni.

Fontos, hogy lehetőleg személyesen (de legalább telefonon) is megkeressük őket, ne csupán egy Messenger-üzenetben. A személyes megkeresésnek üzenete („szának Rád időt”, „fontos vagy nekem”), ebből kifolyólag pedig majdhogynem varázsa van. Van, akinek gátlásai vannak a telefonálással kapcsolatban: remek önnevelési feladat ezt leküzdeni.

Ha elég sok elérhetőséget begyűjtöttünk, akkor rajta! Nagy a kísértés, hogy egyből létrehozzunk egy (századi) e-mail listát. Ez eleinte alighanem fölösleges: az internet már így is tele van szemetelve pangó vagy gyakorlatilag halott, évek óta karban nem tartott e-mail listákkal, nem érdemes a szá-

muakat szaporítani. Érdemes viszont megkérdezni tőlük, hogy milyen felületen keresztül szeretnék, ha kapcsolatot tartanánk velük. Ma már lehet, hogy egy Facebook csoportot aktívabban tudunk tartani, könnyebben tudjuk az életet az online térben beindítani.

A PROGRAM, S AMI UTÁNA JÖN

A tevékenységet, bármi lesz is az, gondosan készítsük elő és vezessük le. Ne feledjük, hogy aki 10-20 évvel ezelőtt vígan aludt derékajlon az avarban, az ma már nem feltétlenül lelkes egy ilyen gondolattól, tehát gondoskodjunk a standard cserkészkomfortnál valamivel magasabb szintű kényelemről, élelemről, szesztelen és vagy szeszben innivalóról, angol WC-ről, hajdani fényképekről, a csapatirat-tárban fellelhető beszámolókról, tábornaplókról, egykori őrsi zászlókról, s hasonlókról. Fontos még, hogy a felnőtt korosztályra nem jellemző a szoros időtartás és a túl nagy fegyelem, valamint elsősre és ismeretlenül annyira nem reagálnak jól a meglepetésekre sem, tehát érdemes nem túlfeszített és túlszervezett programot választani.

(Maga a program egyébként jó alkalom a főtebb már említett címlistánk bővítésére akár már meglévő emberek további elérhetőségeivel, akár egészen új, addig elfeledett emberekével.)

A tevékenység – különösen ha lesz benne hely némi nosztalgiának – valószínűleg jól fog sikerülni. És valószínűleg többekben felmerül, hogy „legyen ilyen máskor is”:

- ▶ Ha szerencsénk van, ráadásul ösztönösen meg tudjuk ragadni az alkalmat, akkor – esetleg finom noszogatás(unk)ra – ennek a következő alkalomnak az előkészítését részben vagy egészen el is fogja vállalni valaki.
- ▶ Ha nincs szerencsénk, akkor ránk, most is aktív vezetőkre marad ez a tisztesség, így eldönthetjük belevágunk-e újra, s ha igen milyen paraméterekkel.

Itt újra rengeteg lehetőség van előttünk. Lehet ez egy egyszeri program, adhatunk neki stabil keretet, esetleg állandó időpontot („minden évben május utolsó szombatján a templomkertben...”), kitalálhatunk újabb programokat s a többi. Évi egy-két találkozással pár év alatt viszonylag stabil külső kört, „holdudvart” építhetünk a csapat köré.

Ebből akkor lesz önjáró közösség, ha közülük, a felnőttcserkészek közül (legalább) egy ember elkezd a felnőttcserkészetet, a szívügyének tekinteni és az élére áll. A csapat jelenlegi aktív vezetői között erre aligha lesz kapacitás (és motiváció), bár biztatást és támogatást (pl. helyet) természetesen adhatunk. Végül: „ki sokat markol, keveset fog”. Kezdjük kicsiben, egyszer(űen), s hagyjuk, hogy kialakuljon: erre évek kellenek.

ÉS JÖJJÖN NÉHÁNY MŰKÖDŐ PÉLDA

Az általunk ismert élő felnőttcserkész-közösségeket mind egy (ritkán több) lelkes ember indította el, s olykor az egész az ő személyük köré épül. Az alábbi példatár nem teljeskörű, szerencse egyre több csapatban indul vagy működik felnőtt közösség, kezdeményezés.

HÍDVERŐK ÉS PEGAZUSOK

(Szeged, 550. Márton Áron cscs.)

A szegedi 550. Márton Áron cserkészcsapatban az ezredforduló utáni években két felnőttcserkész őr (a Hídverő és a Pegazus) is működött húszas éveikben járó felnőttcserkészektől (és adott esetben nem cserkész házastársaikból). Tagjaik részben hivatalosan másik csapatokhoz tartoztak, ám a barátság összehozta őket. Eleinte, gyermektelen éveikben tevékenységük még szorosabban kötődött a cserkészethez (roverpróba szervezése más csapatoknak, szervezett önképzés), gyermekeik megszületésével már csak lazábban. Ekkor inkább azzal foglalkoztak, amihez éppen kedvük volt a közös főzőcskézéstől kezdve a filmnézésig. A cserkészetet egy-két külsőség, az értékrend és a korábbi közös élmények jelentették. Később a Pegazusok közül többen elköltöztek, így maradékuk csatlakozott a Hídverőkhöz.

A Hídverő őr tagjai lassan családok lettek, mostanában ritkábban találkoznak, leginkább amikor valamelyik családnak eszébe jut, hogy meghívja a többieket. Ez olykor havonta többször is megtörténik, máskor több hónapos szünet van. Az összejövetelek amolyan vidám családi piknikek szoktak lenni. Néha felmerül az igény, hogy legyen valamilyen tartalma is, például a tagok (vagy házastársaik) meséljenek érdekes hivatásukról vagy általuk fontosnak tartott témákról, ám ez sajnos nehéz-

ségekbe ütközik, mert a néhány éves gyerekeket a legkevésbé sem érdeklik az ilyen emelkedett témák, s gondoskodnak arról, hogy szüleik is inkább velük foglalkozzanak. Néhány év múlva talán újra elő lehet venni az önképzés témáját.

A Hídverők – kibővített létszámmal – minden nyáron elmennek egy családoscserkész-táborba. A tábor vezetője és kulcsfigurája Laurinyecz Mihály Misi atya, a csapat egykori parancsnoka és a kerület egykori elnöke. A helyszín általában egy kulcsosház, a létszám 2-3 tucat, legalább felülük gyermek. (A folyamat arra felé tart, hogy az idősebb gyermekek e tábor helyett egyre inkább saját korosztályos cserkész táborukba mennek.) A külsőségek és a tevékenységek többé-kevésbé cserkészesek, de erősen csökkentett üzemmódban: egyszerűsített és fakultatív zászlószertartások, Bi-Pi tábor-tüzek elsősorban a felnőtteknek, 1-2 km-es túrák a legkisebbeknek, a tágabb környék felfedezése (autóval), sok játék, szabadtéri sütés s a többi.

Ezek a táborok eleinte a csapat nyári táborának egy altáboraként funkcionáltak, ám az évek során fokozatosan egyre messzebb kerültek a csapattábortól, mostanra pedig már időben és térben egyaránt teljesen önállóak.

VETERÁEN

(Szeged, csapatok fölötti)

A szegedi VeterÁEN közösség egészen más jellegű felnőttcserkész csoport. Az a férfi lehet tagja, aki a 2005 óta minden évben március 12. körül megtartott szegedi árvízi emléknap (ÁEN) szervezésében több éven át magas szinten részt vett. (Tehát főszervező vagy legalábbis munkacsoport-vezető volt.)

A VeterÁEN tagjai körülbelül havonta találkoznak az alapító és egyben vezető lakásán, ahol többnyire egy rituális rendeltpizza-evés keretében „komoly” tevékenységet is folytatnak: elfogadják az összejevet napirendjét, kisebb-nagyobb munkákat végeznek az éppen aktuális árvízi nap előkészítésében vagy a szegedi vízcserkészterét, olykor az ÁEN előkészítő megbeszélésein is részt vesznek (például jegyzőkönyvvezetőként), döntenek az esetleges új tagok felvételéről, amelynek keretében humoros tesztek keretében próbára teszik a jelöltek tudását az árvízi napról (bár olyan még nem fordult elő, hogy valakit visszautasítsanak) és hasonlóak.

A VeterÁEN mindazonáltal igazi közösségnek aligha nevezhető, inkább egy állandó tagságú de ad hoc módon működő kellemes csoport, amelyet a közös identitás (a cserkészlet, illetve konkrétan az árvízi nap), a régebbi közös élmények és a jelenkori közös tevékenységek – és leginkább a vezető személye tart össze.

PARÁZS

(Siófok, 466. Magyar Tenger cscs.)

Siófokon 35+ korosztállyal működik a Parázs órs működik (a név azt szimbolizálja, hogy ők izznak, és ezzel másokat is be tudnak indítani), akik a mindekori vezetőségi „háttérörse”. Létrejöttüket is a fiatal vezetőkkel konzultálták meg. Előre összeszedték, hogy milyen területeken tudnák segíteni a csapatot, vezetőket. Ezeket átbeszélték, majd a fiatalokra hagyták a döntést. Az lett a vége, hogy nem csak alumni közösségként jöttek létre, hanem a vezetők megkérték őket, hogy tartsanak nekik programokat. Ilyen volt például egy tábor-előkészítő vezetőségén egy 1-1,5 órás előadás a keretmese szerepéről, fontosságáról, értelméről egy táboron belül, de szerveztek már komplett fejlesztő hétvégét is az aktuális vezetőségnek. Ez a szakmai fejlődésen túl a vezetők feltöltődését is szolgálta.

A tanácsadás folyamatában fontos szempont, hogy az őrς egységes véleményen legyen egy-egy adott témában, és közösségileg ezt képviseljék a vezetők felé. Fontos, hogy csak akkor mondják el a véleményüket, ha kifejezetten kéri azt tőlük.

Megalakulásuk a csapat jubileumi eseményéhez köthető, amikor is összehívták a csapat régi arcait is, és utána merült fel az igény a Parázs őrςre. Nincs kijelölt vezetője, legnagyobb motiváló erő az őrςben a közös nosztalgizálás. *„A Parázs őrς a felnőttcserkészekén túl annyival tesz többet, hogy az ő tudását megpróbálja visszaforgatni a rendszerbe.”*

MEGMARADÓ KÖTELÉKEK

(Makó)

Makón a '90-es években öt csapatban több mint kétszáz cserkész tevékenykedett, aztán eltűnedezték, mára egyetlen (egy hatodik), kicsi csapat maradt. A cserkészlet ereje azonban „búvópatakként” máig megmaradt: az egyik – már évtizedek óta nem létező – csapat egyik fiú őrςének tagjai máig közösen nyaralnak minden évben, immáron feleségükkel és (egyre inkább) cserkészkorú gyermekeikkel együtt.

ÖRÖKCSEKÉSZEK, FELNŐTTCSEKÉSZEK ÉS MESTERCSEKÉSZEK

(Budapest-Városmajor, 205. Zrínyi Miklós cscs.)

A 205-ös csapatban három részbe tömörülnek a felnőtt korosztályú cserkészek. Az első csoport az „örökcserkész”. Ide azok tartoznak, akik valaha cserkészek voltak, de már nem aktívak. A felnőtt vagy *öregcserkészek* azok, akik jelenleg is aktívan részesei a mozgalomnak, a *mesterek* pedig azok a nagykorúak, akik a felnőtt próbarendszer kihívásait is vállalják, ezzel megszerezhetvén a barna nyakkendő.

Az örökcserkészeknek évente 2 rendezvényt tartanak. Az egyik egy beülő, beszélgetős alkalom (általában ősszel), a másik, a jó idő beálltával pedig egy bográcsolós, piknikezős esemény, ahol az örökcserkészek családjai is részt vesznek/vehetnek. A felnőtt vagy öregcserkészek közösségi élete nem rendszeres, időnként egy-egy program erejéig gyűlnek össze.

A mesterek cserkészlete a saját próbarendszerük és nevelési programjuk köré szerveződik. Minden héten e-mailben kapnak iránymutatást, amelynek segítségével fel tudnak készülni a próbára. Ezen kívül, minden hónapban együtt töltenek egy estét egy vacsora keretében, ahol különböző, őket érdeklő témákat boncolgatnak. Csak az lehet mester, aki rendszeresen részt vesz ezeken a közösségi alkalmakon, valamint akinek a fogadalomra való felkészülés az életének vezérvonala.

VADONLAKÓK

A vadonlakó szakág csapatok fölött szerveződik, így egészen más módon tudnak felnőtteket bevonni. Általánosan a szakágak fontos szerepet játszhatnak a felnőttek bevonásában, megtartásában, így a példa elemei más szakági képviselők számára is ismerősen csenghetnek.

1. Vannak olyan egykori vezetők, akik a saját csapatukban már rég nem aktívak, de a gyermekeik már akkorák, hogy most ismét szívesen csinálnának valamit cserkészként – akár vezetőként is – ahol a tapasztalatuk hasznosul. A vadonlakók számos olyan dolgot csinálunk, amihez jól jön a sok éves cserkésztapasztalat, vagy esetleg a kapcsolódó képzettség, hivatás, munkakör, így náluk kifejezetten szerencsés a szakmai múlt. Ebből kifolyólag bizonyos szempontból előny is, ha valaki már nem tizen-huszonéves, hanem komolyabb („vadonlakószakmai”) előlétele van.

2. Mások nem voltak vezetők (vagy legalábbis nem ez volt a fő cserkészidentitásuk), és most sem ez az elsődleges, de jól érzik magukat cserkészközegben. Csapatukból régen kiestek, de szeretnék valahogy folytatni a cserkészéletet. A vadonlakó szakág nekik is jó hely, ráadásul „családkompatibilis”: az elmúlt két táborban kisgyermekes résztvevők is voltak.

3. Megint mások frissen csatlakoztak a mozgalmához, immáron családos felnőttként, és még mindig az újdonság hatása alatt állnak. Ők lelkesen jönnek a vadonlakó programokra, hogy új dolgokat tanuljanak, illetve próbáljanak ki. Mivel saját csapatukban a legtöbbször idősebbek, „otthon” nem feltétlenül kapják meg ezt a pluszt.

A szakágon belül nem őrsi felosztásban vagyunk az egyes programokon, ezért más cserkészközösségekhez képest sokkal intenzívebb a korosztályok (sőt nemzedékek) közötti kapcsolat, ami eddig rendkívül jól működik.

TANÖSVÉNY RAJ

(Szeged, 1507. Szent Margit cscs.)

A szegedi csapat felnőtttrajának a magját azok a cserkészek adják, akik még szeretnének valamilyen cserkészélményt szerezni. A nagyjából 20 fős társaság (nem cserkész férjekkel, feleségekkel együtt) önszerveződő, a csapattal inkább csak formális a kapcsolattartás (a felnőtt rajvezetőt meghívják a vezetőségekre, de első sorban tájékoztatási/tájékoztató céljal), de a vezetőség figyelembe veszi az ő szempontjait is (pl.: felnőtt altábor nyáron).

A rajhoz való csatlakozásnak van néhány feltétele: elmúlt 25 éves, dolgozik, komoly párkapcsolatban él. Ezek közül kell legalább egynek, de inkább kettőnek kell teljesülnie.

A havi alkalmaknak van egy-egy házigazdája, aki nem csak a helyszínt foglalja le, hanem a témát is biztosítja. Fontos, hogy az események gyerekbarát programok legyenek. Mivel a „rég motorosok” közül többen is elköltöztek más városokba, ezért évszakonként egy alkalmat hétvégére szerveznek, hogy így a máshol élők is vissza tudjanak menni. Azon kívül, hogy fontosnak tartják, hogy legyenek cserkészszimbólumok a programokon (pl.: zászlószertartás, foglalkozás előtti ima, az éves tagdíj rendszeres befizetése), a későbbiekben szeretnék tehermentesíteni az aktív vezetőséget.

CSAPATOKON ÁTÍVELŐ VOLT-CSERKÉSZ HITTANCSOPORT

(Pécs)

A kezdeményezés a felnőtt lelki közösség iránti igényből indult, amiben néhány felnőttcserkész egy-másra talált, aztán kerestek hozzá egy (szintén cserkész) papot is. A közösségbe házaspárok járnak, akiknek egyik (vagy mindkét) tagja cserkész, így több a közös pont, mint egy "civil" hittanecsóport esetén, és (noha több csapattól vannak a résztvevők) a nosztalgiafaktor itt is fontos. Ebben a példában talán az lehet a különleges, hogy tematikus, vagyis a cserkész múlt mellett fontos a közös érdeklődés, amit "jó társaságban" szeretnének a tagok megvalósítani.

ALUMNI ÉS CSALÁDOS RAJ

(Budatétény, 903. Prohászka Ottokár cscs.)

A 903-asoknál két társaság van: az alumni és a családós altábor.

Az alumninak nincs kifejezetten program szervezve, nem is igazán szeretnének visszakapcsolódni a csapat életébe. Ők anyagiakkal tudják támogatni az alaptevékenységet.

A családós altáborba tartozók viszont aktív tagjai a közösségnek. Létszámsilag inkább őr, csapat-szinten viszont rajként vannak kezelve. Eddigi programjai: közös túra, sütizés és nosztalgia-party a csapatotthonban, valamint "kávéházak" olyan érdekes emberekkel, akik anno a csapatuk aktív tagjai voltak (politikusok, vállalkozók, sportolók stb.). Ezek a programok jó kapcsolódási pontot jelentenek a felnőttcserkészeknek mind a csapathoz, mind pedig a plébániához, hiszen a „kávéház a cserkészekkel” programot a misék utánra szervezik.

KAPISZTRÁN ALAP

(Terézváros-Budapest, 293. Szent Kapisztrán cscs.)

A 293-asoknál több működőképes forrásteremtési példát találunk. Néhány évvel ezelőtt indították el a Kapisztrán Alap kezdeményezést, van amikor programok támogatására, de van, amikor célzottan a csapatfelszerelésre gyűjtenek a felnőttcserkészek körében.

Adott év elején írnak a csapat felnőttcserkészeit tömörítő levelezőlistára egy felhívást, hogy várják a Kapisztrán Alapba az egykori tagok anyagi felajánlásait. Néhány hónap alatt összegyűlik kisebb-nagyobb összeg, amire az aktuális vezetők pályázhatnak, ha különböző (csapat)programot szeretnének szervezni. Megvalósult már ebből pl. vándoroknak szóló, luxusnak számító vadvízi evezés,

amin a résztvevők így normál áron vehettek részt. A program végén jellemzően tartanak egy élmény-beszámolót a felnőtteknek, így köszönik meg a hozzájárulást. De jó alkalom a találkozásra a pályázatok bírálása is. Ha pedig adott évben nagyobb szükség van egy új tábori felszerelésre, akkor nem programot, hanem az eszköz vásárlását támogatják.

Olyan is előfordult már, hogy egy felnőtt tag azt kérte a barátaitól születésnap ajándékként, hogy ajándék helyett a csapatalapítvány számlájára utaljanak, így közvetve olyan nem cserkész barátok is támogatták a csapatot, akiknek ez adott esetben eszükbe sem jutott volna.

Családos Cserkészzet

(Szlovákiai Magyar Cserkészszövetség)

Érdemes a határon túli cserkésztestvérekkel is beszélgetni a témáról, az SZMCS-ben például 2011 óta működik a Családos Cserkészzet szövetségi szintű közösség. Évente legalább két alkalommal találkoznak, jellemzően egy hétfégi és egy nyári tábort szervez(nek) az aktuális szervező család(ok). Ezen kívül összegyűlnek tematikus alkalmakra is (pl. adventi készülődés, szilveszteri mulatság).

Az SZMCS honlapján találtak többek között részletes tábori tervet, beszámolókat és szervezeteket is. (szmcs.sk/csalados-cserkeszet)

MIBEN LEHETNEK SEGÍTSÉGÜNKRE FELNŐTTCSERKÉSZEK?

Ahogy már korábban olvashattátok, az, hogy milyen segítséget kérhettek a régi tagoktól, annak csak a fantázia és a tagok kompetenciái szabnak határt, de álljon itt egy lista már bevált gyakorlatokról.

Azt tapasztaljuk, hogy a feladatok típusa független attól, hogy a csapat létszáma mekkora, és az ország/világ mely pontján fekszik. Ha még nincsenek "saját" felnőttcserkészeitek, vonjátok be nyugodtan a szülőket azokra a feladatokra, amiben segítségre van szükségetek.

Pénzügyek / Adminisztráció

- ▶ pályázatírás, vagy ebben a folyamatban segítség
- ▶ könyvelés
- ▶ egyesületi/alapítványi adminisztráció és ügyintézés
- ▶ pénzgyűjtés (forrásteremtés)
- ▶ konkrét anyagi támogatás
- ▶ ingyenes vagy kedvezményes árú felajánlás (pl. egy autószerelő apuka olcsóbban javítja meg a kisbuszt; egy zöldséges üzemeltető anyuka szívesen ad krumplit a táborba, stb.)
- ▶ csapathonlap üzemeltetése...

Programok

- ▶ tábori félnapos/egésznapos programokat bonyolíthatnak le (kedvtől, tapasztalattól vagy szakmától függően)
- ▶ vihetnek állomást a meseerdőben
- ▶ próbáztatáskor besegíthetnek
- ▶ meglepetés programot készíthetnek elő, amíg a csapat nincs a táborhelyen
- ▶ évközi programban vállalhatnak szerepet (pl. orvosként eü. ismereteket tart, kézművesként adventi foglalkozásban segít)

- ▶ munkahelyi nyíltnapot szervezhet kózsáknak, vándoroknak
- ▶ közös barkácsolást tarthatnak (pl. csapatotthon kifestése, tábori felszerelések tuningolása a vándorokkal)
- ▶ tolmácsolhatnak külföldi utazások alkalmával...

Kommunikáció

- ▶ konfliktushelyzetekben segíthetnek, pl. szülői, fenntartói, plébániai konfliktusok elsimításával
- ▶ vitás ügyekben kikérhetjük a véleményüket
- ▶ kapcsolatrendszerükkel képviselhetnek minket a helyi közösségekben
- ▶ toborzást erősíthetik, ha mesélnek a cserkészetről

GH / Logisztika

- ▶ fuvarozhatnak
- ▶ nagybevásárlást bonyolíthatnak le
- ▶ elszállíthatják az orvoshoz a sérült gyerekeket
- ▶ raktárt tarthatnak rendben
- ▶ eszközöket, felszerelést tarthatnak karban
- ▶ leltározhatnak
- ▶ és további klasszuszok: főzés egy portyán, mosogatás egy csapatprogram után, stb.

Nevelés / Csapat-ügyek

- ▶ vezetői továbbképzéseket tarthatnak, pl.: hétvégi vezetőképzés a csapat vezetőinek (kiscsoport, előadás, stb.)
- ▶ szakmai segítséget nyújthatnak, pl.: probléma van az őrben, gyászfeldolgozás, gyermek-védelem, módszertani segítség egy-egy történelmi eseményt feldolgozásában, stb.
- ▶ mentorálás, pl.: új vezetők, jelöltek kísérése
- ▶ pályaorientációs beszélgetés a kósza és vándor korosztálynak
- ▶ szervezetfejlesztés, pl.: vezetőség váltáskor az átmenet támogatása
- ▶ csapatstratégia megalkotása, a folyamat támogatása...

ZÁRSZÓ

Foglalkozunk vele, megéri. Megéri?– Mindenképpen. Csak arra fontos odafigyelni, hogy reálisan mérjük fel a saját kapacitásunkat és a felnőttek igényeit, és annyi energiát fektessünk bele, ami a csapat működése mellett biztonságosan vállalható. Röviden: csináljuk úgy, hogy megérje! Ne éljük meg ezt egy plusz kényszernek! Ha évente csak egy közös csapatkarácsony fér bele, legyünk arra büszkék. Ha idővel egy családós altábor, örüljünk annak. Ha pedig rendszeres találkozókat szervez a felnőtt rajunk, állítsuk őket példának a felnővekvő cserkészek elé!

És mindenekeelőtt: legyünk türelmesek. Egy jól működő felnőttcserkészlet kialakítása (ahogy egy jól működő csapaté is) évekbe telhet, a működésében lehetnek hullámzások, változások. Ez mind normális. Ha még nem tartotok ott, hogy ennek a szervezésébe bele tudjatok kezdeni, ne ez legyen a fő fókusz. Azt viszont mindig érdemes átgondolni, hogy a saját munkátok tehermentesítésére tudtok-e (és kitől tudtok) segítséget kérni. Ezt bátran tegyétek meg, hogy az erőforrásaitokkal minél inkább a nevelésre, a csapatra tudjatok koncentrálni!

